

การพัฒนาตัวบ่งชี้คุณภาพการจัดการศึกษาระดับดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาศิลปวัฒนธรรม

The Development of Educational Management Quality Indicators in Doctoral Degree Programmes in Arts and Culture

อัมพวัลย์ วิศวธีรานนท์ และคณะ

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพตัวบ่งชี้คุณภาพการจัดการศึกษาระดับดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาศิลปวัฒนธรรม ใน ๓ องค์กรประกอบ คือ องค์กรประกอบด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต ซึ่งมีกระบวนการวิจัย ๒ ขั้นตอนคือ ขั้นตอนที่ ๑ การกำหนดองค์ประกอบและตัวบ่งชี้หลักของคุณภาพการจัดการศึกษา และขั้นตอนที่ ๒ การพัฒนาตัวบ่งชี้ย่อยของคุณภาพการจัดการศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก ๕ ท่าน คณะกรรมการบริหารหลักสูตรและนิสิตนักศึกษามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาวิทยาลัยขอนแก่น และมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ที่ศึกษาในปีการศึกษา ๒๕๕๕ จาก จำนวน ๘๒ คน ร้อยละ ๘๒.๐๐ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือแบบสัมภาษณ์ และแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ การแจกแจงค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าคะแนนเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบทีกับเกณฑ์ที่กำหนด และการทดสอบทีแบบกลุ่มตัวอย่างที่อิสระจากกัน

ผลการวิจัย พบว่า

๑. องค์กรประกอบตัวบ่งชี้คุณภาพการจัดการศึกษาระดับดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาศิลปวัฒนธรรม มี ๓ องค์กรประกอบ ๙ ตัวบ่งชี้หลัก และ ๑๗๑ ตัวบ่งชี้ย่อย องค์กรประกอบหลักทั้งสามมีดังนี้ องค์กรประกอบด้านปัจจัยนำเข้า มี ๕ ตัวบ่งชี้หลัก ๑๑๔ ตัวบ่งชี้ย่อย ได้แก่ คุณภาพของอาจารย์ ๓๓ ตัว คุณภาพของนิสิตนักศึกษา ๑๔ ตัว คุณภาพของผู้บริหารหลักสูตร ๑๒ ตัว คุณภาพของหลักสูตร ๑๙ ตัว และคุณภาพของทรัพยากรสนับสนุนการเรียนรู้ ๕๒ ตัว องค์กรประกอบด้านกระบวนการ มี ๒ ตัวบ่งชี้หลัก ๓๒ ตัวบ่งชี้ย่อย ได้แก่ คุณภาพของกระบวนการจัดการเรียนรู้ ๑๗ ตัว และคุณภาพของการบริหารจัดการ ๑๕ ตัว ส่วนองค์กรประกอบด้านผลผลิต มี ๒ ตัวบ่งชี้หลัก ๒๕ ตัวบ่งชี้ย่อย ได้แก่ คุณภาพของดุษฎีบัณฑิต ๑๔ ตัว และคุณภาพของปริญญาบัตร ๗ ตัว ซึ่งตัวบ่งชี้ย่อย จำนวน ๑๗๐ ตัว จาก ๑๗๑ ตัว คิดเป็นร้อยละ ๙๙.๔๑ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับสูงกว่าเกณฑ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .๐๑ ยกเว้น ๑ ตัวคือ การมีระบบการให้บริการ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้อุปกรณ์ ซึ่งอยู่ในตัวบ่งชี้คุณภาพของทรัพยากร

สนับสนุนการเรียนรู้ เป็นตัวบ่งชี้ที่มีความเหมาะสมอยู่ในระดับที่ไม่สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด

๒. คณะกรรมการบริหารหลักสูตรที่มีวิธีจัดการหลักสูตรต่างกัน มีความเห็นต่อตัวบ่งชี้คุณภาพการจัดการศึกษาระดับดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาศิลปวัฒนธรรม ทั้ง ๙ ตัวบ่งชี้หลัก ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

Abstract

The purposes of this research were to develop and examine three components of educational management quality indicators consisting of input, process, and output components in doctoral degree programme in Arts and Culture. There were two steps in the development of the indicators: (1) determining components and principal educational management quality indicators, and (2) developing sub indicators. The sample consisted of 5 external experts, the curriculum's administrative committees and university students who were enrolled in the doctoral degree programmes in Arts and Culture at Srinakharinwirot University, KhonKaen University, and Mahasarakham University during the academic year of 2012. of the total was 82 people (equivalent of 82%). The research instruments included interview forms and questionnaires. The statistical analysis included frequency distribution, percentages, means, standard deviations, a one sample t-test comparing the criterion and an independent t-test.

The research findings were as follows:

1. The educational management quality indicators in doctoral degree programmes in Arts and Culture consisted of 3 components, 9 principal indicators, and 171 sub indicators as follows : The input component consisted of 5 principal indicators and 114 sub indicators, covering 23 lecturer qualities , 18 university student qualities , 12 curriculum committee qualities, 19 curriculum qualities, and 42 supportive learning resource qualities . The process component consisted of 2 principal indicators and 32 sub indicators, covering 17 processes of learning management quality, and 15 administrative management qualities. The output component consisted of 2 principal indicators and 25 sub indicators, covering 18 doctoral graduate characteristics, and 7 theses qualities. 170 out of the 171 sub indicators (equivalent of 99.41%) were more appropriate and higher than the criteria. The service system and suggestion related equipment usage as part of supportive learning resources quality indicator was appropriate but not higher than the criteria.

2. The curriculum's committees who have different ways of curriculum management were not significantly different in comparing means of opinions of the 9 principal educational management quality indicators in the degree programme.

คำสำคัญ: ตัวบ่งชี้/คุณภาพการจัดการศึกษา/ศิลปวัฒนธรรม

Keywords: INDICATOR / EDUCATIONAL MANAGEMENT QUALITY / ARTS AND CULTURE

ความสำคัญและปัญหาการวิจัย

“...การศึกษาด้านศิลปวัฒนธรรมเป็นการศึกษาที่สำคัญและควรจะดำเนินควบคู่กันไปกับการศึกษาด้านวิทยาศาสตร์ เพราะความเจริญของบุคคล ตลอดจนถึงความเจริญของประเทศ มีทั้งทางวัตถุและจิตใจ ความเจริญทั้งสองทางนี้จะต้องมีประกอบกันเกื้อกูลและส่งเสริมกัน...” (พระบรมราชโองการ ด้านศิลปวัฒนธรรม, ๒๕๐๙: ออนไลน์) ซึ่งวิรุณ ตั้งเจริญ (๒๕๕๒: ๑๓ และ ๑๑๔) ให้ความหมายของศิลปวัฒนธรรม คือวัฒนธรรมเชิงศิลปะที่ให้ความสำคัญกับศิลปะโดยมีวัฒนธรรมบูรณาการร่วมอยู่หรือมีวัฒนธรรมเป็นพลังขับเคลื่อน ศิลปวัฒนธรรมจึงเป็นพื้นฐานของการดำรงชีวิตและสำนึกในสังคมที่สัมพันธ์กับมานุษยวิทยาและสังคมวิทยา นอกจากนี้ ประเวศ วะสี (๒๕๕๕: ๑๐) ได้ให้ความเห็นว่า การปฏิรูปการศึกษายังไม่ประสบผลสำเร็จ มีสาเหตุประการหนึ่งคือ การศึกษาที่ยังไม่ได้เรียนรู้ชีวิตจริงจากธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบตัวเราจนกลายเป็นวัฒนธรรม ทำให้ขาดมุมมองรากเหง้าทางวัฒนธรรมของตนเอง ดังนั้น การศึกษาศิลปวัฒนธรรม การตระหนักในคุณค่าของศิลปะและวัฒนธรรมอันดีงาม มีสุนทรียะทางศิลปะและดนตรี จึงเป็นการศึกษาที่สำคัญ ส่งผลต่อการพัฒนาคนและประเทศให้เกิดความเจริญงอกงาม มีคุณภาพ หล่อหลอมจิตใจของคนในชาติให้

มีความอ่อนโยน สร้างค่านิยมให้คนในชาติเกิดความสามัคคี กลมเกลียวกัน เกิดการสืบทอดวัฒนธรรมอันดีงามของชาติต่อไป (กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๔๑: ๘)

การจัดการศึกษาทางศิลปวัฒนธรรมในสถาบันอุดมศึกษา มีรูปแบบต่างๆ อาทิ รายวิชาพื้นฐาน วิชาศึกษาทั่วไป ในระดับปริญญาตรี ปัจจุบันมีการจัดการศึกษาในรายวิชาต่างๆ ทั้งระดับปริญญาโท และหลักสูตรเฉพาะทางสาขาวิชาศิลปวัฒนธรรม ระดับปริญญาเอก ซึ่งมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒเป็นสถาบันอุดมศึกษาแห่งแรกที่จัดการศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาศิลปวัฒนธรรม วิจัย เมื่อพุทธศักราช ๒๕๔๙ ต่อมามหาวิทยาลัยขอนแก่นได้จัดการศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยศิลปะและวัฒนธรรม เมื่อพุทธศักราช ๒๕๕๒ และมหาวิทยาลัยมหาสารคามได้จัดการศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยทางศิลปกรรมศาสตร์ เมื่อพุทธศักราช ๒๕๕๓ ทั้งสามหลักสูตรมุ่งผลิตบัณฑิตให้มีความรู้ และสร้างผลงานวิจัยทางศิลปวัฒนธรรมที่บูรณาการกับสาขาอื่นๆ ให้สอดคล้องกับบริบทของท้องถิ่น ชุมชนและสังคม ภายใต้หลักคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณในวิชาชีพ นำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมอย่างยั่งยืน และยังเป็นการจัดการศึกษาที่สอดคล้องยุทธศาสตร์ที่ ๑

ของแผนแม่บทวัฒนธรรมแห่งชาติ ๒๕๕๐-๒๕๕๙ ในด้านการพัฒนาองค์ความรู้ หลักสูตรทางศิลปะ และวิจัย (กระทรวงวัฒนธรรม, ๒๕๕๒: ๖๔)

ปัจจุบันการประเมินคุณภาพการศึกษาโดยสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา และสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) มีการประเมินคุณภาพของอาจารย์ คือ ตัวบ่งชี้ สกอ.๒.๒ อาจารย์ประจำที่มีคุณวุฒิปริญญาเอก และ ตัวบ่งชี้ สกอ.๒.๓ อาจารย์ประจำที่ดำรงตำแหน่งทางวิชาการ ส่วนการประเมินคุณภาพของบัณฑิต คือ ตัวบ่งชี้ สมศ. ๒ คุณภาพของบัณฑิตปริญญาเอกตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ และ ตัวบ่งชี้ สมศ. ๔ ผลงานของผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอกที่ได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่ ซึ่งพบว่าเป็นตัวบ่งชี้ที่ยังไม่ครอบคลุมการประเมินให้ครบทุกมิติของระบบการประกันคุณภาพการศึกษา และสอดคล้องกับคุณลักษณะเฉพาะของหลักสูตร นอกจากนี้สถาบันอุดมศึกษาควรรักษาคุณภาพในกระบวนการผลิตบัณฑิต อาทิ รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นกรรมการสอบ การทดสอบความรู้เพื่อสำเร็จการศึกษาและคะแนนภาษาอังกฤษ (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, ๒๕๕๕: ๕) สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญและความจำเป็นในการพัฒนาตัวบ่งชี้คุณภาพการจัดการศึกษาระดับดุขฎีบัณฑิต สาขาวิชาศิลปวัฒนธรรม ซึ่ง เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (๒๕๔๔: ๕๖) กล่าวว่า การมีดัชนีชี้วัดจริงๆ เป็นการสร้างมาตรฐานรวมที่เป็นที่ยอมรับและมาตรฐานที่แยกเป็นรายสาขาวิชาที่เฉพาะเจาะจง เพื่อกระตุ้นให้มหาวิทยาลัยสามารถก้าวสู่ความเป็นสากลและเป็นไปตามระบบ ซึ่งสอดคล้องกับสิ่งที่ผู้วิจัยดำเนินการพัฒนาตัวบ่งชี้คุณภาพการจัดการศึกษาระดับดุขฎีบัณฑิต สาขา

วิชาศิลปวัฒนธรรม และสอดคล้องกับ พิณสุดา ลิธิรังศรี (๒๕๕๒: ๑๔๐) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ภาพการศึกษาไทยในอนาคต ๑๐ – ๒๐ ปี พบว่า การพัฒนาเกณฑ์และตัวบ่งชี้คุณภาพการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาให้เป็นที่ยอมรับถือเป็นการพัฒนาการศึกษาไทยในระยะเร่งด่วน เพื่อนำผลมาปรับปรุงการบริหารและการจัดการศึกษา ทั้งด้านบุคลากร งบประมาณและวิชาการ เพื่อเอื้ออำนวยให้การจัดการศึกษาดำเนินไปอย่างมีคุณภาพ และลดปัญหาประการหนึ่งของระบบการประเมินคุณภาพที่ไม่ประสบความสำเร็จคือ การขาดการยอมรับในดัชนีชี้วัดความสำเร็จที่กำหนดขึ้นจากผู้ประเมิน (สมาคมไทย-ญี่ปุ่น, ๒๕๕๐)

วัตถุประสงค์

เพื่อพัฒนาและตรวจสอบตัวบ่งชี้คุณภาพการจัดการศึกษาระดับดุขฎีบัณฑิต สาขาวิชาศิลปวัฒนธรรม ใน ๓ องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้สังเคราะห์แนวคิดและทฤษฎีเอกสารทางวิชาการที่เกี่ยวกับแนวคิดคุณภาพของ คนและสังคมกับศิลปวัฒนธรรม การจัดการศึกษาระดับดุขฎีบัณฑิต สาขาวิชาศิลปวัฒนธรรม พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ มาตรฐานการอุดมศึกษา งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวบ่งชี้เพื่อการประเมินคุณภาพการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา การพัฒนาตัวบ่งชี้โดยใช้การนิยามเชิงทฤษฎีระบบ ประกอบกับการใช้ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญทางศิลปวัฒนธรรม นำมาพัฒนาตัวบ่งชี้คุณภาพการจัดการ

ศึกษาระดับคุณวุฒิปบัณฑิต สาขาวิชาศิลปวัฒนธรรม ที่ประกอบด้วย ปัจจัยนำเข้า (input) กระบวนการ (process) และผลผลิต (output)

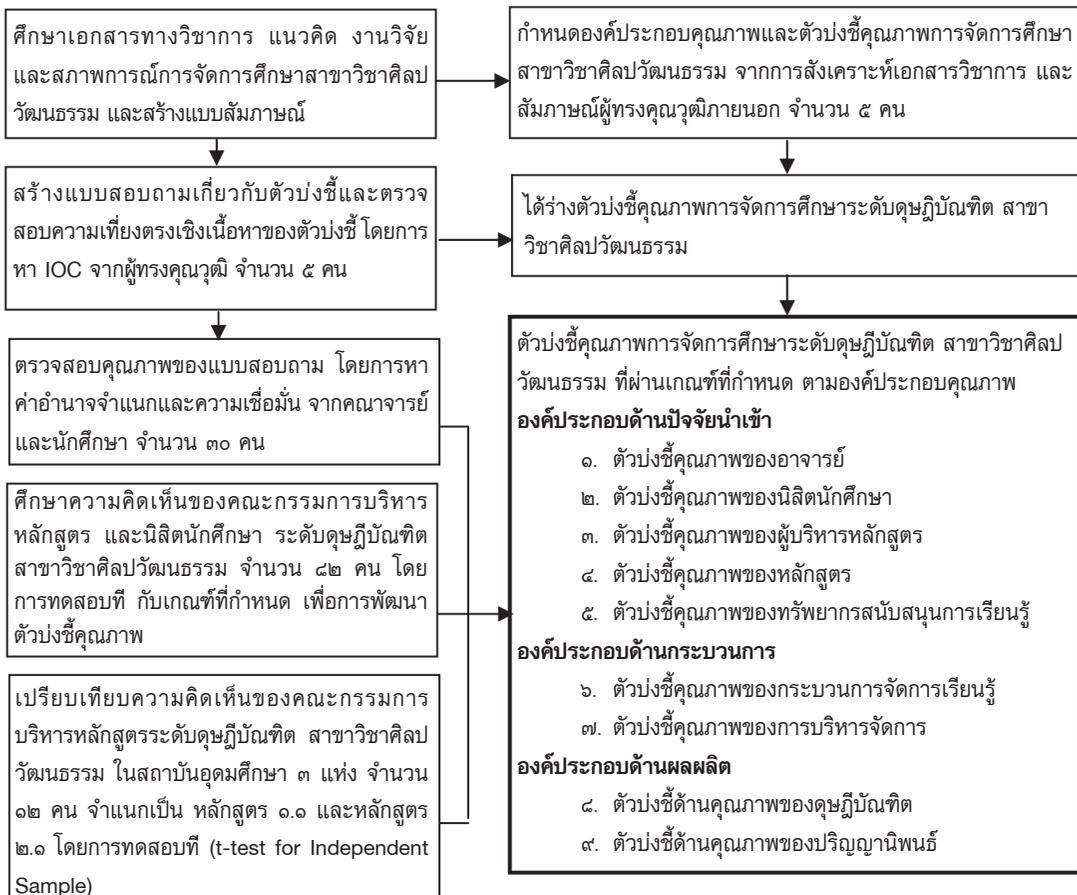
ปรัชญาคุณวุฒิปบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยทาง ศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

นิยามศัพท์เฉพาะ

การจัดการศึกษาระดับคุณวุฒิปบัณฑิต สาขาวิชาศิลปวัฒนธรรม หมายถึง การจัดดำเนินการทางการศึกษาระดับปริญญาเอก สาขาวิชาศิลปวัฒนธรรม จำนวน ๓ หลักสูตร คือ หลักสูตรศิลปศาสตรคุณวุฒิปบัณฑิต สาขาวิชาศิลปวัฒนธรรม วิจัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ หลักสูตรปรัชญาคุณวุฒิปบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยขอนแก่น และหลักสูตร

คุณภาพการจัดการศึกษา หมายถึง สิ่งที่บ่งบอกหรือบ่งชี้ที่แสดงถึงการดำเนินการจัดการศึกษา ซึ่งการวิจัยประกอบด้วย ตัวบ่งชี้คุณภาพของอาจารย์ นิสิตนักศึกษา ผู้บริหารหลักสูตร หลักสูตร ทรัพยากรสนับสนุนการเรียนรู้ กระบวนการจัดการเรียนรู้ การบริหารจัดการ คุณภาพของคุณวุฒิปบัณฑิต และคุณภาพของปริญญาานิพนธ์ ที่แสดงคุณภาพของการจัดการศึกษาระดับคุณวุฒิปบัณฑิต สาขาวิชาศิลปวัฒนธรรม กำหนดน้ำหนักของคะแนน ๕ ระดับ

กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ คณะกรรมการบริหารหลักสูตรดุขฎิบัณทิต สาขาวิชาศิลปวัฒนธรรม ทั้ง ๓ มหาวิทยาลัย จำนวน ๑๗ คน และนิสิตนักศึกษา สาขาวิชาศิลปวัฒนธรรม ที่ศึกษาอยู่ในปีการศึกษา ๒๕๕๕ จำนวน ๑๑๖ คน รวมเป็นจำนวนประชากร ๑๓๓ คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (stratified random sampling) และกำหนดกลุ่มตัวอย่างจากสูตรของ

Neyman allocation (Cochran, 1977: 98) จำนวน ๑๐๐ คน ตามหลักของการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่มีประชากร น้อยกว่า ๑๕๐ คน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .๐๕ (Hernon; & Altman, 1998: 121) ซึ่งการกำหนดกลุ่มตัวอย่างจากจำนวนประชากรแต่ละกลุ่ม เป็นสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน คือ สัดส่วนของประชากรที่เป็นคณะกรรมการบริหารหลักสูตรต่อนิสิตนักศึกษา เท่ากับ ๑ : ๖.๓๒ ในขณะที่สัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นคณะกรรมการบริหารหลักสูตรต่อนิสิตนักศึกษา เท่ากับ ๑ : ๖.๖๙ ดังตาราง ๑

ตาราง ๑ ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาความคิดเห็นเพื่อการพัฒนาตัวบ่งชี้

สถานภาพ	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
คณะกรรมการบริหารหลักสูตร	๑๗	๑๓
นิสิตนักศึกษา	๑๑๖	๘๗
รวม	๑๓๓	๑๐๐

เมื่อผู้วิจัยแจกแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน ๑๐๐ คน ผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามคืนจำนวน ๘๒ ฉบับ คิดเป็นร้อยละ ๘๒.๐๐ เป็นคณะกรรมการบริหารหลักสูตร ๑๒ ฉบับ นิสิตนักศึกษา ๗๐ ฉบับ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

๑. แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างที่มีข้อความปลายเปิด จำนวน ๓ ข้อ ประกอบด้วย ๑) ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดหมวดหมู่ขององค์ประกอบคุณภาพการจัดการศึกษา ๒) ความคิดเห็นต่อคุณลักษณะของตัวบ่งชี้คุณภาพการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับสภาพการจัดการศึกษาของหลักสูตร และ ๓) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับตัวบ่งชี้คุณภาพ

ที่เป็นประโยชน์ต่อการจัดการศึกษา ซึ่งใช้สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก จำนวน ๕ คน เพื่อกำหนดองค์ประกอบและตัวบ่งชี้คุณภาพการจัดการศึกษาระดับดุขฎิบัณทิต สาขาวิชาศิลปวัฒนธรรม

๒. แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น ๒ ตอน คือ ๑) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ๒) ความคิดเห็นต่อการกำหนดตัวบ่งชี้คุณภาพการจัดการศึกษาระดับดุขฎิบัณทิต สาขาวิชาศิลปวัฒนธรรม แบ่งออกเป็น ๙ ตัวบ่งชี้หลัก ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า ๕ ระดับ (Likert, 1932: 1-55) สำหรับใช้กับคณะกรรมการบริหารหลักสูตรและนิสิตนักศึกษาเพื่อตรวจสอบคุณภาพของตัวบ่งชี้และเปรียบเทียบตัวบ่งชี้คุณภาพการ

จัดการศึกษาระดับคุณวุฒิบัณฑิต สาขาวิชาศิลปวัฒนธรรม กับเกณฑ์ที่กำหนด

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนที่ ๑ การกำหนดองค์ประกอบและตัวบ่งชี้หลักของคุณภาพการจัดการศึกษาระดับคุณวุฒิบัณฑิต สาขาวิชาศิลปวัฒนธรรม ดังนี้

๑. ศึกษาเอกสารทางวิชาการเกี่ยวกับ แนวคิด คุณภาพของคนและสังคมกับศิลปวัฒนธรรม การจัดการศึกษาระดับคุณวุฒิบัณฑิต สาขาวิชาศิลปวัฒนธรรม พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ มาตรฐานการอุดมศึกษา ตัวบ่งชี้เพื่อเป็นเครื่องมือในการประเมินและวัดความสำเร็จ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาตัวบ่งชี้การจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา นำมาสังเคราะห์และร่างเป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างที่เป็นข้อคำถามปลายเปิดเกี่ยวกับองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ คุณภาพการจัดการศึกษาระดับคุณวุฒิบัณฑิต สาขาวิชาศิลปวัฒนธรรม จำนวน ๓ ข้อ ๓ องค์ประกอบ ๙ ตัวบ่งชี้หลัก

๒. สัมภาษณ์กับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกที่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่กำหนด โดย ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน ๔ คน มีวุฒิการศึกษาปริญญาเอกในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องศิลปะและวัฒนธรรม มีประสบการณ์ทางการวิจัยและทำการสอนระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาเอกที่เกี่ยวข้องกับศิลปะและวัฒนธรรม และมีความเชี่ยวชาญเป็นบุคคลที่เป็นที่ยอมรับในระดับชาติและนานาชาติทางด้านศิลปะ และผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน ๑ คน มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาโทในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ มีประสบการณ์ทางการวิจัยและทำการสอนระดับ

บัณฑิตศึกษา สาขาวิชาเอกที่เกี่ยวข้องกับศิลปะและวัฒนธรรม และมีความเชี่ยวชาญ เป็นบุคคลที่เป็นที่ยอมรับในระดับชาติทางมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ แล้วนำผลการสัมภาษณ์มาสร้างแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า ๓ ระดับ มี ๓ องค์ประกอบ ๙ ตัวบ่งชี้หลัก ๑๘๗ ตัวบ่งชี้ย่อย ให้ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกกลุ่มเดิม ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาและพิจารณาความสอดคล้องระหว่างตัวบ่งชี้กับองค์ประกอบคุณภาพการจัดการศึกษาระดับคุณวุฒิบัณฑิต สาขาวิชาศิลปวัฒนธรรม ทำการวิเคราะห์หาค่า IOC โดยเลือกตัวบ่งชี้ที่มีค่า IOC ตั้งแต่ ๐.๘ ขึ้นไป และปรับแก้ไขภาษาตามที่ผู้ทรงคุณวุฒิเสนอแนะ ได้ตัวบ่งชี้ย่อย ๑๘๒ ตัว

ขั้นตอนที่ ๒ การพัฒนาตัวบ่งชี้ย่อยของคุณภาพการจัดการศึกษาระดับคุณวุฒิบัณฑิต สาขาวิชาศิลปวัฒนธรรม ดังนี้

๑. นำตัวบ่งชี้ที่ผ่านการหาค่า IOC มาสร้างเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า ๕ ระดับ (Likert, 1932: 1-55) แล้วนำไปทดลองใช้ (try out) กับคณาจารย์ และนักศึกษาสหวิทยาการวิจัยศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยขอนแก่น จำนวน ๓๐ คน เพื่อหาค่าอำนาจจำแนก (Discrimination power) ด้วยการทดสอบที (dependent sample t-test) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ โดยแบ่งเป็น ๒ กลุ่ม คือ ร้อยละ ๒๗ ของกลุ่มสูง และร้อยละ ๒๗ ของกลุ่มต่ำ (Field, 2005: 288-294) เลือกตัวบ่งชี้ที่มีนัยสำคัญทางสถิติมาเป็นข้อคำถามเพื่อการวิจัยได้ ๑๗๑ ตัว จาก ๑๘๒ ตัว คิดเป็นร้อยละ ๙๓.๙๕ และหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach,

1984: 161) พบว่า ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ทั้งฉบับ เท่ากับ .๙๔๕ หากแยกรายตัวบ่งชี้หลัก จะได้ ค่าความเชื่อมั่นตัวบ่งชี้คุณภาพของอาจารย์ เท่ากับ .๙๔๕ ความเชื่อมั่นตัวบ่งชี้คุณภาพของ นิสิตนักศึกษา เท่ากับ .๙๐๓ ความเชื่อมั่นตัวบ่งชี้คุณภาพของผู้บริหารหลักสูตร เท่ากับ .๙๓๗ ความเชื่อมั่นตัวบ่งชี้คุณภาพของหลักสูตร เท่ากับ .๘๙๐ ความเชื่อมั่นตัวบ่งชี้คุณภาพของทรัพยากรสนับสนุน การเรียนรู้ เท่ากับ .๙๔๑ ความเชื่อมั่นตัวบ่งชี้คุณภาพของกระบวนการจัดการเรียนรู้ เท่ากับ .๙๓๐ ความเชื่อมั่นตัวบ่งชี้คุณภาพของการบริหารจัดการ เท่ากับ .๙๓๖ ความเชื่อมั่นตัวบ่งชี้คุณภาพของดุขฏิบัณฑิต เท่ากับ .๙๒๖ ความเชื่อมั่นตัวบ่งชี้คุณภาพของปริญญานิพนธ์ เท่ากับ .๙๐๘

๒. นำตัวบ่งชี้ที่ได้จากข้อ ๑ มาพัฒนาเป็นตัวบ่งชี้ย่อยของคุณภาพการจัดการศึกษาระดับ ดุขฏิบัณฑิต สาขาวิชาศิลปวัฒนธรรม จำนวน ๓ องค์ประกอบ ๙ ตัวบ่งชี้หลัก ๑๗๑ ตัวบ่งชี้ย่อย โดยสอบถามกับคณะกรรมการบริหารหลักสูตร และนิสิตนักศึกษาทั้งสามหลักสูตรที่ศึกษาอยู่ในปีการศึกษา ๒๕๕๕ แล้ววิเคราะห์ข้อมูลด้วยการเปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง กับเกณฑ์ที่คะแนนเฉลี่ย ๓.๕๐ ขึ้นไป โดยใช้การทดสอบที (One sample t-test) และเปรียบเทียบความคิดเห็นของคณะกรรมการบริหารหลักสูตร โดยใช้การทดสอบที (t – test for Independent sample)

การวิเคราะห์ข้อมูล

ขั้นตอนที่ ๑ การวิเคราะห์ข้อมูล โดยการรวบรวมข้อมูล จัดหมวดหมู่ และจำแนกประเด็นต่างๆ ตามองค์ประกอบคุณภาพด้านปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลผลิตตามการพัฒนา

ตัวบ่งชี้โดยใช้การนิยามเชิงทฤษฎีระบบ และตัวบ่งชี้หลัก ๙ ตัว ประกอบด้วย ตัวบ่งชี้คุณภาพของอาจารย์ นิสิตนักศึกษา ผู้บริหารหลักสูตร หลักสูตร ทรัพยากรสนับสนุนการเรียนรู้ กระบวนการจัดการเรียนรู้ การบริหารจัดการ คุณภาพของดุขฏิบัณฑิต และคุณภาพของปริญญานิพนธ์ และวิเคราะห์หาค่า IOC จากความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก สถิติพื้นฐานที่ใช้ในการวิเคราะห์ ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation)

ขั้นตอนที่ ๒ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการเปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างกับเกณฑ์ที่กำหนด คือค่าคะแนนเฉลี่ย ๓.๕๐ ขึ้นไป ด้วย การทดสอบที (One sample t-test) และเปรียบเทียบความคิดเห็นของคณะกรรมการบริหารหลักสูตร โดยใช้การทดสอบที (t-test for Independent sample)

สรุปผลการวิจัย

๑. องค์ประกอบตัวบ่งชี้คุณภาพการจัดการศึกษาระดับดุขฏิบัณฑิต สาขาวิชาศิลปวัฒนธรรม มี ๓ องค์ประกอบ ๙ ตัวบ่งชี้หลัก ๑๗๑ ตัวบ่งชี้ย่อย พบว่า องค์ประกอบด้านปัจจัยนำเข้า คือตัวบ่งชี้คุณภาพของอาจารย์ ๒๓ ตัว ประกอบด้วย การสรรหาและคัดเลือกอาจารย์ ๑๑ ตัว ภาระงานของอาจารย์ ๔ ตัว การพัฒนาอาจารย์ ๔ ตัว และการเผยแพร่ผลงานวิชาการของอาจารย์ ๔ ตัว ตัวบ่งชี้คุณภาพของนิสิตนักศึกษา ๑๔ ตัว ประกอบด้วย การคัดเลือกนิสิตนักศึกษา ๕ ตัว การพัฒนา นิสิตนักศึกษา ๖ ตัว และการประเมินผลนิสิต นักศึกษา ๓ ตัว ตัวบ่งชี้คุณภาพของผู้บริหาร หลักสูตร ๑๒ ตัว ตัวบ่งชี้คุณภาพของหลักสูตร

๑๙ ตัว ประกอบด้วย คุณลักษณะของหลักสูตร ๑๓ ตัว และการพัฒนาและประเมินหลักสูตร ๖ ตัว ตัวบ่งชี้คุณภาพของทรัพยากรสนับสนุนการเรียนรู้ ๔๒ ตัว ประกอบด้วย ห้องสมุด ๑๗ ตัว แหล่งการเรียนรู้ ๙ ตัว สื่อวัสดุอุปกรณ์ทางการศึกษา ๘ ตัว และงบประมาณสนับสนุนการเรียนรู้ ๘ ตัว ส่วนองค์ประกอบด้านกระบวนการ คือ ตัวบ่งชี้คุณภาพของกระบวนการจัดการเรียนรู้ ๑๗ ตัว ประกอบด้วย การวางแผนการจัดการเรียนรู้ ๕ ตัว การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ๙ ตัว และการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ๓ ตัว ตัวบ่งชี้คุณภาพของการบริหารจัดการ ๑๕ ตัว และองค์ประกอบด้านผลผลิต คือตัวบ่งชี้คุณภาพของดุษฎีบัณฑิต ๑๔ ตัว ประกอบด้วย คุณลักษณะเชิงวิชาการและวิชาชีพ ๑๐ ตัว และคุณลักษณะทางสังคม ๔ ตัว และตัว

บ่งชี้คุณภาพของปริญญาานิพนธ์ ๗ ตัว ซึ่งตัวบ่งชี้คุณภาพหลักทั้ง ๙ ตัว มีความเหมาะสมในระดับสูงกว่าเกณฑ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .๐๑ และมีตัวบ่งชี้ย่อย จำนวน ๑๗๐ ตัว จาก ๑๗๑ ตัว คิดเป็นร้อยละ ๙๙.๔๑ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับสูงกว่าเกณฑ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .๐๑ ดังตาราง ๒

๒. คณะกรรมการบริหารหลักสูตรที่มี การจัดการหลักสูตรแบบเน้นการวิจัย และหลักสูตรแบบศึกษารายวิชาและทำวิทยานิพนธ์ มีความเห็นต่อตัวบ่งชี้คุณภาพการจัดการศึกษาระดับดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาศิลปวัฒนธรรม ทั้ง ๙ ตัวบ่งชี้หลัก ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังตาราง ๓

ตาราง ๒ ความเหมาะสมต่อการกำหนดตัวบ่งชี้คุณภาพการจัดการศึกษาระดับดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาศิลปวัฒนธรรม เมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์ (๓.๕๐)

ตัวบ่งชี้หลัก	n = 82		ความเหมาะสม	t	ความหมาย
	Mean	S.D.			
องค์ประกอบด้านปัจจัยนำเข้า					
อาจารย์	4.32	.41	มาก	18.320**	สูงกว่าเกณฑ์
นิสิตนักศึกษา	4.46	.37	มาก	23.739**	สูงกว่าเกณฑ์
ผู้บริหารหลักสูตร	4.55	.43	มากที่สุด	21.883**	สูงกว่าเกณฑ์
หลักสูตร	4.53	.34	มากที่สุด	27.663**	สูงกว่าเกณฑ์
ทรัพยากรสนับสนุนการเรียนรู้	4.05	.58	มาก	8.653**	สูงกว่าเกณฑ์
องค์ประกอบด้านกระบวนการ					
กระบวนการจัดการเรียนรู้	4.45	.41	มาก	21.051**	สูงกว่าเกณฑ์
การบริหารจัดการ	4.40	.44	มาก	18.280**	สูงกว่าเกณฑ์
องค์ประกอบด้านการผลิต					
คุณภาพของดุษฎีบัณฑิต	4.40	.43	มาก	19.060**	สูงกว่าเกณฑ์
คุณภาพของปริญญาานิพนธ์	4.43	.51	มาก	16.057**	สูงกว่าเกณฑ์

* มีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .๐๑

ตาราง ๓ เปรียบเทียบความคิดเห็นของคณะกรรมการบริหารหลักสูตรต่อตัวบ่งชี้คุณภาพการจัดการศึกษา ระดับคณาจารย์ สาขาวิชาศิลปวัฒนธรรม ๙ ตัวบ่งชี้หลัก

ตัวบ่งชี้คุณภาพการจัดการศึกษา	กรรมการบริหาร หลักสูตร ๑.๑ (n=4)		กรรมการบริหาร หลักสูตร ๒.๑ (n=8)		t
	Mean	S.D.	Mean	S.D.	
องค์ประกอบด้านปัจจัยนำเข้า					
อาจารย์	94.75	7.23	102.25	8.26	1.538
นิสิตนักศึกษา	76.50	4.79	81.63	6.50	1.385
ผู้บริหารหลักสูตร	54.50	9.57	57.50	6.74	.636
หลักสูตร	82.25	12.68	85.37	4.84	.476
ทรัพยากรสนับสนุนการเรียนรู้	176.75	17.06	185.38	16.77	.835
องค์ประกอบด้านกระบวนการ					
กระบวนการจัดการเรียนรู้	84.25	9.42	93.62	7.19	1.931
การบริหารจัดการ	64.25	3.30	68.50	5.97	1.585
องค์ประกอบด้านการผลิต					
คุณลักษณะของคณาจารย์	78.50	8.88	81.14	4.94	.646
คุณภาพของปริญญาานิพนธ์	27.00	1.63	28.00	2.23	.776

* มีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .๐๕

หมายเหตุ : หลักสูตร ๑.๑ คือ หลักสูตรที่เน้นวิจัย ทำวิทยานิพนธ์อย่างเดียว ไม่น้อยกว่า ๔๔ หน่วยกิต
หลักสูตร ๒.๑ คือ หลักสูตรที่ศึกษารายวิชาไม่น้อยกว่า ๑๒ หน่วยกิต และทำวิทยานิพนธ์
ไม่น้อยกว่า ๓๖ หน่วยกิต

อภิปรายผลการวิจัย

ตัวบ่งชี้คุณภาพการจัดการศึกษาระดับ
คณาจารย์ สาขาวิชาศิลปวัฒนธรรม ใน ๓ องค์
ประกอบ ๙ ตัวบ่งชี้หลัก ๑๗๑ ตัวบ่งชี้ย่อย พบว่า
ตัวบ่งชี้จำนวน ๑๗๐ ตัว คิดเป็นร้อยละ ๙๙.๔๑
มีความเหมาะสมอยู่ในระดับสูงกว่าเกณฑ์ อย่าง
มีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .๐๑ ซึ่งผู้กำหนดองค์
ประกอบและตัวบ่งชี้คุณภาพ เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ
ที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาศิลปวัฒนธรรม
มนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ และมีผู้มีส่วน

ได้ส่วนเสียกับการบริหารจัดการหลักสูตรคือ
คณะกรรมการบริหารหลักสูตรและนิสิตนักศึกษา
เป็นผู้ตรวจสอบคุณภาพของตัวบ่งชี้การจัดการ
ศึกษา หากอนุมานตามงานวิจัยของกฤษณา
สุขบุญญสถิตย์ และคณะ (Sukboonyasatit,
Kritsana; et al. 2011 : abstract) ที่ศึกษาการ
พัฒนาดัชนีตัวชี้วัดความสำเร็จของการบริหาร
จัดการสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ พบว่า ผู้บริหาร
ระดับสูงและผู้ประเมินคุณภาพที่อยู่ในกลุ่มที่
ได้คะแนนสูง กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนา

มหาวิทยาลัยทั้งวิไลทัศน์ พันธกิจ ค่านิยม และ เป้าหมายได้ชัดเจน จึงอาจกล่าวได้ว่า ตัวบ่งชี้ คุณภาพที่พัฒนาขึ้น เป็นไปตามปรัชญาและ วัตถุประสงค์ของหลักสูตร สอดคล้องกับการจัด การศึกษาเชิงคุณภาพตามแนวคิดการจัดการเชิง ระบบ (system management approach) ที่ ประกอบด้วย การจัดการปัจจัยป้อน (input management) การจัดการกระบวนการ (process management) และการจัดการผลผลิต (product management) (ช่วงโชติ พันธุเวช, ๒๕๕๒: ๖๔) เป็นไปตามหลักการประเมินคุณภาพการศึกษา ของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาซึ่ง สามารถประเมิน ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ผลผลิต และผลลัพธ์ ได้ครบถ้วน และมีความสมดุล ระหว่างมุมมองการบริหารจัดการที่สำคัญคือ ด้าน นักศึกษาและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ด้านกระบวนการ ภายใน ด้านการเงิน และด้านบุคลากร การเรียนรู้ และนวัตกรรม (สำนักงานคณะกรรมการการ อุดมศึกษา, ๒๕๕๓: ๒๖-๒๗) ถือเป็นการพัฒนา ตัวบ่งชี้คุณภาพการจัดการศึกษาที่ครอบคลุม แนวการจัดการศึกษาทั้งผู้สอน ผู้เรียน หลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ การจัดทำเนื้องานด้าน บรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียนรู้ ตลอดจน การประเมินผล ตามพระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๕ (สำนักงานเลขาธิการสภาการ ศึกษา, ๒๕๕๒: ๒๕-๓๓) และเป็นไปตามมาตรฐาน การอุดมศึกษา ทั้ง ๓ ด้าน คือ คุณภาพบัณฑิต การบริหารจัดการการอุดมศึกษา และการสร้าง และพัฒนาสังคมฐานความรู้ และสังคมแห่งการ เรียนรู้ (ราชกิจจานุเบกษา, ๒๕๕๙: ออนไลน์) สอดคล้องกับหลักการประกันคุณภาพตามเกณฑ์ มาตรฐานหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๔

ที่ให้ความสำคัญกับ ๓ ประเด็นหลักคือ การบริหาร หลักสูตร ทรัพยากรประกอบการเรียนการสอน และการวิจัย การสนับสนุนและให้คำแนะนำ นักศึกษา (ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๕๔: ออนไลน์)

มีตัวบ่งชี้ย่อยเพียง ๑ ตัวคือ การมีระบบการ ให้บริการ และข้อแนะนำเกี่ยวกับการใช้อุปกรณ์ ที่กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นด้วยมากกับการ กำหนดตัวบ่งชี้นี้เพื่อจัดการคุณภาพการศึกษา แต่อยู่ในระดับที่ไม่สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด เนื่องจากปัจจุบันเทคโนโลยีได้เข้ามามีบทบาทต่อการ ดำเนินชีวิตมากขึ้น ทำให้ผู้คนสามารถเข้าถึงและ เรียนรู้ผ่านสื่อที่หลากหลายด้วยตนเอง ซึ่งเป็นไป ตามที่ไพฑูริย์ ลินลารัตน์ (๒๕๕๕: ๑๔๒) กำหนดให้ คุณลักษณะของบัณฑิตตามปรัชญากลุ่มเทคโนโลยี นิยมที่เน้นความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพื่อ การเรียนรู้ ศึกษาค้นคว้าและพัฒนางานให้เกิด ความก้าวหน้า หรือจากการที่หลักสูตรได้จัด บุคลากรให้การสนับสนุนและเตรียมสื่อวัสดุ อุปกรณ์ไว้เป็นอย่างดีอยู่แล้ว จึงเป็นเหตุให้การ กำหนดตัวบ่งชี้ไม่สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด

หากพิจารณาในแต่ละตัวบ่งชี้คุณภาพหลัก ของการจัดการศึกษาระดับคุณวุฒิบัณฑิต สาขาวิชา ศิลปวัฒนธรรม สามารถนำมาอภิปรายผลการ วิจัย แยกรายประเด็นตามลำดับความคิดเห็น ดังนี้

ตัวบ่งชี้คุณภาพของผู้บริหารหลักสูตร พบว่า คณะกรรมการบริหารหลักสูตรและนิสิตนักศึกษา เห็นด้วยในระดับมากที่สุด (mean = 4.55 S.D. = .43) กับการกำหนดตัวบ่งชี้คุณภาพของผู้บริหาร หลักสูตรโดยรวม ส่วนตัวบ่งชี้ย่อยที่คณะกรรมการ บริหารหลักสูตรและนิสิตนักศึกษาเห็นด้วยในระดับ มากที่สุดกับการกำหนดตัวบ่งชี้คุณภาพการจัดการ

ศึกษาระดับดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาศิลปวัฒนธรรม ในตัวบ่งชี้ต่อไปนี้ คือ (๑) มีวิสัยทัศน์และภาวะผู้นำที่มองอนาคตของสังคม ชุมชน ในระดับชาติ และนานาชาติ (๒) มีความมุ่งมั่นที่เน้นความเป็นเลิศทางวิชาการ (๓) มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ชี้นำหรือเป็นผู้นำสังคมได้ (๔) มีวิสัยทัศน์และความสามารถในการสร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงานและสถาบัน (๕) เป็นที่ยอมรับจากหน่วยงานภายนอกในวิชาชีพเดียวกัน (๖) มีความรู้ ความเข้าใจทางด้านวัฒนธรรม (๗) มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการเรียนการสอนศิลปกรรม (๘) มีความรู้ความเข้าใจทางด้านการศึกษาและการบริหารวิชาการ (๙) มีงานวิจัย/งานสร้างสรรค์เชิงวิชาการที่เกี่ยวข้องกับศิลปะและวัฒนธรรม และ (๑๐) มีความสามารถบริหารหลักสูตรในรูปแบบของคณะกรรมการ แสดงว่า การมีวิสัยทัศน์ภาวะผู้นำ สามารถชี้นำสังคม สร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกให้เป็นที่ยอมรับตลอดจนคุณลักษณะทางวิชาการของผู้บริหารหลักสูตรที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ทางศิลปะและวัฒนธรรม ถือเป็นคุณลักษณะการบริหารที่มีทั้งศาสตร์และศิลป์ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นของผู้บริหารหลักสูตรระดับดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาศิลปวัฒนธรรม อนุমানได้ตามงานวิจัยของบาแชม (Basham, 2010: abstract) ที่ศึกษาเรื่องอธิการบดีในภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงหรือภาวะผู้นำการแลกเปลี่ยนในสถาบันอุดมศึกษา พบว่า คุณลักษณะที่สำคัญของผู้บริหารคือ มีความรู้ มีภาวะผู้นำ มีความเชี่ยวชาญเฉพาะ และรักษาคำมั่นสัญญา และสอดคล้องกับงานวิจัยของไมเคิล สจีวิต และคราฟเซนโก (Michael; Schwartz; & Cravcenco, 2000: abstract) ที่ศึกษาการประเมินผลผู้นำ

ของสถาบันอุดมศึกษา : ตัวบ่งชี้ประสิทธิผลของคณะกรรมการบริหาร พบว่า ความรู้ ความสามารถในการโน้มน้าวผู้อื่น ความสามารถในการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ และภาระหน้าที่การบริหารเป็นตัวชี้วัดประสิทธิผลของคณะกรรมการบริหาร ส่วนความสามารถเกี่ยวกับการบริหารในรูปของคณะกรรมการ และการมีงานวิจัย/งานสร้างสรรค์ที่เกี่ยวข้องกับศิลปะและวัฒนธรรม ถือเป็นสิ่งบ่งชี้ของการพัฒนาผู้บริหารการศึกษาที่มีอาชีพที่ว่าด้วยการสร้างพลังสัมฤทธิ์ของกลุ่มทางการบริหาร (synergy) และการบริหารการศึกษาที่มุ่งให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล หรือการเน้นที่ผลงาน (กนก วงศ์ตระหง่าน, ๒๕๔๗ : ๙-๑๐) ในขณะที่กิติมา ปรีดีดิกล (๒๕๔๗: ๗๕) กล่าวว่าผู้บริหารที่เก่งต้องมีคุณลักษณะพิเศษคือ บุคลิกภาพดี วิสัยทัศน์กว้างไกล มีมนุษยสัมพันธ์ดี กระตือรือร้นอยู่เสมอ มีความสามารถหาช่องทางที่ทำให้หน่วยงานประสบผลสำเร็จและมีข่าวสารข้อมูลที่ทันสมัย

ตัวบ่งชี้คุณภาพของหลักสูตร พบว่า คณะกรรมการบริหารหลักสูตรและนิสิตนักศึกษาเห็นด้วยในระดับมากที่สุด (mean = 4.53 S.D. = .34) กับการกำหนดตัวบ่งชี้คุณภาพของหลักสูตรโดยรวม ส่วนตัวบ่งชี้ย่อยที่คณะกรรมการบริหารหลักสูตรและนิสิตนักศึกษาเห็นด้วยในระดับมากที่สุดกับการกำหนดตัวบ่งชี้คุณภาพการจัดการศึกษาระดับดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาศิลปวัฒนธรรม ในตัวบ่งชี้ (๑) เน้นความเป็นเลิศทางวิชาการ (๒) มีลักษณะของสหวิทยาการที่สอดคล้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิภาค และพื้นที่ทางวัฒนธรรม (๓) มีลักษณะของสหวิทยาการที่ส่งผลต่อการพัฒนาสังคม/ชุมชน (๔) เน้นให้นิสิตนักศึกษารู้จักคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และสร้างสรรค์ (๕) ให้ความ

สำคัญกับภาคทฤษฎี (๖) ให้ความสำคัญกับภาคปฏิบัติ (๗) เนื้อหาสาระครอบคลุมเรื่องของภูมิปัญญาท้องถิ่น ระดับภูมิภาคและสากล (๘) มีรายวิชาในหมวดวิชาเฉพาะที่เพียงพอให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร (๙) มีเนื้อหาของหลักสูตรครอบคลุมทั้งมิติกว้างและลุ่มลึก (๑๐) เป็นหลักสูตรที่เน้นการศึกษาค้นคว้าวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ที่ร่วมสมัย (๑๑) มีคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์จากภายนอก (๑๒) ได้รับการรับรองคุณภาพและมาตรฐานจากสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา และ (๑๓) ได้รับการรับรองคุณวุฒิจากสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน ซึ่งสะท้อนถึงลักษณะของหลักสูตรระดับดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาศิลปวัฒนธรรม ที่ต้องเน้นความเป็นเลิศทางวิชาการ แบบสหวิทยาการที่ให้ความสำคัญทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ มีเนื้อหาทั้งมิติกว้างและลึกเพียงพอ ครอบคลุม และสอดคล้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น พื้นที่ทางวัฒนธรรม ระดับภูมิภาคที่เป็นสากล โดยให้นิสิตนักศึกษาคิดวิเคราะห์และสร้างสรรค์งานวิจัยให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ที่ร่วมสมัย สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นลักษณะสำคัญของการจัดการศึกษาระดับดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาศิลปวัฒนธรรม เนื่องจากหลักสูตรเป็นเสมือนเครื่องชี้นำทางไปสู่การดำเนินกิจกรรมทางการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายของการผลิตบัณฑิตที่พึงประสงค์ตามหลักวิชาการและวิชาชีพ โดยหลักสูตรที่เน้นลักษณะของสหวิทยาการที่ส่งผลต่อการพัฒนาสังคม/ชุมชน และมีเนื้อหาสาระที่ครอบคลุมเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่น ระดับภูมิภาคและสากล เช่นเดียวกันกับงานวิจัยของไชยา ภาวะบุตร (๒๕๔๙ : ๑๙๙) ที่ศึกษาข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อการพัฒนาการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร พบว่า ประเด็นความคาดหวังของหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษาคควรมีเนื้อหาสาระสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น สอดคล้องกับงานวิจัยของเหลียว (Liao, 2009 : abstract) ที่ศึกษาเรื่องโปรแกรมปฏิบัติการทางศิลปะที่สร้างภาพลักษณ์ของชุมชนศิลปะ : การเรียนรู้เชิงปฏิบัติการผ่านโปรแกรมหลักสูตรศิลปะในวิชาศึกษาทั่วไปในมหาวิทยาลัย พบว่า การพัฒนาหลักสูตรศิลปะด้วยชุมชนวัฒนธรรมซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงทุกปีผ่านการปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักศึกษากับชุมชนวัฒนธรรม วิธีการสอนด้วยการเรียนรู้เชิงปฏิบัติการเป็นการบูรณาการหลักสูตรศิลปะที่สนับสนุนให้นักศึกษาเกิดการปฏิบัติจริงและปฏิรูปศิลปะ นักศึกษาจะเกิดความเข้าใจผ่านกระบวนการเรียนรู้และการแสดงออกด้วยวิธีการที่หลากหลายจากสื่อที่สร้างขึ้น ส่วนประเด็นของการประเมินผลหลักสูตรระดับดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาศิลปวัฒนธรรม ที่สำคัญต้องมีผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญภายนอกเป็นกรรมการสอบ สอดคล้องกับการวิจัยของไชยา ภาวะบุตร (๒๕๔๙ : ๒๐๑) ที่ศึกษาข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อการพัฒนาการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร พบว่า ประเด็นแนวทางการแก้ปัญหาด้านวิทยานิพนธ์ ควรส่งเสริมให้บุคลากรภายนอกมหาวิทยาลัยที่มีความเชี่ยวชาญร่วมเป็นกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และร่วมเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์จากภายนอกสถาบัน ส่วนหลักสูตรได้รับการรับรองจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระดับชาติ ถือเป็นตัวบ่งชี้สำคัญที่ส่งผลกระทบต่อผู้เรียนโดยตรง ซึ่งหากหลักสูตรยังไม่รับรองจากสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา และสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน

ส่งผลให้ผู้ที่สำเร็จการศึกษาไม่มีคุณวุฒิที่ได้รับการยอมรับที่จะไปประกอบอาชีพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้เข้าศึกษาหลักสูตรระดับดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาศิลปวัฒนธรรม มักเป็นนักวิชาการ นักการศึกษา นักวิจัยในสถาบันการศึกษาทั่วประเทศ หากหลักสูตรยังไม่รับรองจากองค์การระดับชาติย่อมส่งผลกระทบต่อคุณภาพของการศึกษา ดังที่ปรากฏเป็นประเด็นของสื่อมวลชน อาทิ หลักสูตรเทคโนโลยีดนตรีและธุรกิจดนตรี มหาวิทยาลัยมหิดล ที่สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ยังไม่รับรองหลักสูตรทั้งสองหลักสูตร โดยมีนักศึกษาสำเร็จการศึกษาแล้ว ๓ รุ่น (โอเคเนชั่น, ๒๕๕๔: ออนไลน์) หรือกรณีของสภาวิชาชีพ ที่ไม่รับรองหลักสูตรวิชาชีพสาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพหลายแห่ง เช่น ไม่รับรองหลักสูตรสัตวแพทย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย (ผู้จัดการออนไลน์, ๒๕๕๖: ออนไลน์) หรือหลักสูตรเทคนิคการแพทย์ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้า (คมชัดลึก, ๒๕๕๔: ออนไลน์)

๒. คณะกรรมการบริหารหลักสูตรที่มีการจัดการหลักสูตรแบบ ๑.๑ คือ แผนการศึกษาที่เน้นการวิจัย โดยจัดทำวิทยานิพนธ์ไม่น้อยกว่า ๔๔ หน่วยกิต และ แบบ ๒.๑ คือ แผนการศึกษาที่ศึกษารายวิชาต่างๆ ไม่น้อยกว่า ๑๒ หน่วยกิต และทำวิทยานิพนธ์ไม่น้อยกว่า ๓๖ หน่วยกิต (ราชกิจจานุเบกษา, ๒๕๕๘: ออนไลน์) มีความคิดเห็นต่อตัวบ่งชี้คุณภาพการจัดการศึกษาระดับดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาศิลปวัฒนธรรม ทั้ง ๙ ตัวบ่งชี้หลัก ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงให้เห็นว่าตัวบ่งชี้คุณภาพการจัดการศึกษาระดับดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาศิลปวัฒนธรรมที่พัฒนาขึ้นนั้นสามารถนำไปใช้ได้ทั้งหลักสูตรระดับดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาศิลปวัฒนธรรม ทั้งแผนการศึกษาที่เน้น

วิจัย และแผนการศึกษาที่ศึกษารายวิชาและทำวิทยานิพนธ์ แต่เมื่อพิจารณาในประเด็นการพัฒนาอาจารย์ พบว่า คณะกรรมการบริหารหลักสูตรที่จัดการหลักสูตรที่ต่างกัน มีความเห็นต่อตัวบ่งชี้การพัฒนาอาจารย์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .๐๕ ซึ่งความเห็นที่แตกต่างกันของคณะกรรมการบริหารหลักสูตรคือ ตัวบ่งชี้การแลกเปลี่ยนอาจารย์ระหว่างสถาบันอุดมศึกษา ในภูมิภาคอาเซียน โดยคณะกรรมการบริหารหลักสูตรที่จัดการหลักสูตรที่เน้นวิจัยมีความเห็นต่อการกำหนดตัวบ่งชี้ดังกล่าวว่าน้อยกว่าคณะกรรมการบริหารหลักสูตรที่จัดการหลักสูตรที่ศึกษารายวิชาและทำวิทยานิพนธ์ เนื่องจากคณะกรรมการบริหารหลักสูตรมีตำแหน่งเป็นอาจารย์ในแต่ละหลักสูตรย่อมทราบถึงความเป็นจริงกับความคาดหวังที่จะเกิดขึ้นได้ต่อการพัฒนาอาจารย์ในหลักสูตรของตน ซึ่ง วุฒิพงษ์ ไรจน์เชษมศรี (๒๕๕๖ : บทสัมภาษณ์) กล่าวว่า ปัจจุบันคณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม มีกิจกรรมการแลกเปลี่ยนนิสิตในกลุ่มประเทศอาเซียน ได้แก่ ลาว เวียดนาม และจีน ส่วนอนาคตจะมีการแลกเปลี่ยนอาจารย์ในภูมิภาคอาเซียนต่อไป เพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ปี ๒๕๕๘ ประกอบกับคณะกรรมการบริหารหลักสูตรส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาเอก แต่ยังไม่มีความเชี่ยวชาญทางวิชาการ จึงเป็นเหตุผลที่คณะกรรมการบริหารหลักสูตรที่จัดการหลักสูตรที่เน้นวิจัยมีความเห็นต่อความเหมาะสมของการกำหนดตัวบ่งชี้ดังกล่าวว่าน้อยกว่าคณะกรรมการบริหารหลักสูตรที่จัดการหลักสูตรแบบศึกษารายวิชาและทำวิทยานิพนธ์ที่ส่วนใหญ่มีตำแหน่งวิชาการ มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาเอก และมีประสบการณ์ทางศิลปวัฒนธรรมค่อนข้างยาวนาน และมีกิจกรรมแลกเปลี่ยน

คณาจารย์ในภูมิภาคอาเซียนอยู่แล้ว นอกจากนี้ นิยม วงศ์พงษ์คำ (๒๕๕๕: บทสัมภาษณ์) ยังกล่าวว่าการแลกเปลี่ยนอาจารย์ในภูมิภาคอาเซียน เป็นสิ่งบ่งชี้ที่สำคัญต่อการสร้างเครือข่ายทางวิชาการระดับนานาชาติที่ส่งผลต่อการผลิตบัณฑิตที่มีความเชี่ยวชาญในกระบวนการทำวิจัยทางด้านศิลปะและวัฒนธรรมทั้งในท้องถิ่นและอนุภูมิภาค ลุ่มน้ำโขงที่สนองต่อหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยขอนแก่น อีกทั้ง สุรพล ศรีบุญทรง (๒๕๕๕: ๑๔๔-๑๔๕) ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับการแลกเปลี่ยนอาจารย์ระหว่างสถาบันอุดมศึกษาในภูมิภาคอาเซียน ถือเป็น การสร้างเครือข่ายทางวิชาการระดับภูมิภาคที่นอกจากเป็นช่องทางในการสร้างรายได้ทางวิชาการให้กับมหาวิทยาลัยและประเทศชาติแล้ว ยังเป็นการประชาสัมพันธ์สถาบันอุดมศึกษาเพื่อให้บุคคลในกลุ่มประเทศอาเซียนได้เข้ามาศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาของไทยด้วย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ตัวบ่งชี้คุณภาพการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา

บัณฑิต สาขาวิชาศิลปวัฒนธรรม จำนวน ๑๗๐ ตัว เป็นตัวบ่งชี้ที่สามารถนำไปใช้เพื่อเป็นแนวทางการประเมินคุณภาพของการจัดการศึกษาหลักสูตรระดับอุดมศึกษา สาขาวิชาศิลปวัฒนธรรม ซึ่งคณะกรรมการบริหารหลักสูตรและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ควรนำไปใช้เพื่อการประเมินคุณภาพการศึกษาภายในและสามารถเสนอต่อผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นตัวบ่งชี้กลางของการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา สาขาวิชาศิลปวัฒนธรรม

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรกำหนดค่าน้ำหนักตัวบ่งชี้คุณภาพการจัดการศึกษาแต่ละองค์ประกอบของการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา สาขาวิชาศิลปวัฒนธรรม เพื่อให้ตัวบ่งชี้ที่พัฒนาขึ้นเป็นตัวแทนในการประเมินคุณภาพการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา สาขาวิชาศิลปวัฒนธรรม อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กิตติมา ปรีดีดิถลก. (๒๕๔๗). ผู้บริหารสากลนิยม : มุมหนึ่งของความคิด. ใน กิตติมา ปรีดีดิถลก. *ยุทธศาสตร์ การพัฒนาผู้บริหารมืออาชีพเพื่อแข่งขันในเวทีโลก*. หน้า ๗๓-๗๔. กรุงเทพฯ: ช้าวฟาง.

กนก วงศ์ตระหง่าน. (๒๕๔๗). ยุทธศาสตร์การพัฒนาผู้บริหารมืออาชีพเพื่อแข่งขันในเวทีโลก. ใน กิตติมา ปรีดีดิถลก. *ยุทธศาสตร์การพัฒนาผู้บริหารมืออาชีพเพื่อแข่งขันในเวทีโลก*. หน้า ๑-๑๑. กรุงเทพฯ: ช้าวฟาง.

กระทรวงวัฒนธรรม. (๒๕๕๒). *แผนแม่บทวัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๐-๒๕๕๙*. กรุงเทพฯ: สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงานปลัดกระทรวงวัฒนธรรม.

- กระทรวงศึกษาธิการ. (๒๕๔๑). *แผนพัฒนาการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ระยะที่ ๘ (พ.ศ. ๒๕๔๐-๒๕๔๔) ในกระทรวงศึกษาธิการ “เพื่อวิถีไทย ในประชาคมโลก”*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (๒๕๔๔). *บทสัมภาษณ์*. ใน *ปริษา อุปโยธิน. เหลียวหลังแลหน้าการอุดมศึกษาไทย*. หน้า ๔๕-๕๖. กรุงเทพฯ: เจริญดีการพิมพ์.
- คมชัดลึก. (๑๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔). *ชินวรณ์มอบ สกอ.คุมเข้ม ม. เปิดหลักสูตรวิชาชีพ*. สืบค้นวันที่ ๒๗ มิถุนายน ๒๕๕๖, จาก <http://www.komchadluek.net/detail/20110214/88875/>.
- ไชยา ภาวะบุตร. (๒๕๔๙). *ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อการพัฒนาการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร*. วิทยานิพนธ์ ศ.ด. (การบริหารการศึกษา). ขอนแก่น: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ช่วงโชติ พันธุ์เวช. (๒๕๕๒). *การจัดการศึกษาเชิงคุณภาพ: SIPPO*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- นิยม วงศ์พงษ์คำ. เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, อัมพวัลย์ วิศวธีรานนท์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น เมื่อ ๔ ธันวาคม ๒๕๕๕.
- ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ. (๒๕๔๔). *เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๔*. สืบค้นวันที่ ๒๑ สิงหาคม ๒๕๕๕, จาก <http://www.grad.chula.ac.th/curriculum/files/grad2548.pdf>.
- ประเวศ วะสี. (๒๕๕๕, ๒๗ กุมภาพันธ์). “หมอประเวศแนะปรับระบบการศึกษา,” *คมชัดลึก*. หน้า ๑๐.
- พระบรมราชาไชยาท ด้านศิลปวัฒนธรรม. (๒๕๐๙). สืบค้นวันที่ ๙ กันยายน ๒๕๕๔, จาก <http://www.panyathai.or.th/wiki/index.php/>.
- ผู้จัดการออนไลน์. (๖ มีนาคม ๒๕๕๖). *สกอ.ให้ มทร.ศรีวิชัย แจง นศ.รู้ตัวหลักสูตรสัตวแพทย์ยังไม่ผ่านการรับรอง*. สืบค้นวันที่ ๒๗ มิถุนายน ๒๕๕๖, จาก <http://gimyong.com/talungindex.php/topic,156228.msg952727.html?PHPSESSID=8sju0ovsut6r17mkrgrvr4ta810#msg952727>.
- พิณสุดา ลีริวัชรศรี. (๒๕๕๒). *รายงานการวิจัยเรื่อง ภาพการศึกษาไทยในอนาคต ๑๐ – ๒๐ ปี*. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดีการพิมพ์.
- ไพฑูรย์ สีนลารัตน์. (๒๕๕๕). *ปรัชญาอุดมศึกษาไทย: แนวทางการผลิตบัณฑิต ๕ รูปแบบ*. ใน *ไพฑูรย์ สีนลารัตน์. วิกฤตอุดมศึกษาไทย: ที่มาและที่ไป*. หน้า ๑๖๔-๑๘๕. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ราชกิจจานุเบกษา. (๒๕๔๙). *ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง มาตรฐานการอุดมศึกษา*. สืบค้นวันที่ ๓ ธันวาคม ๒๕๕๔, จาก <http://www.mua.go.th/users/he-commission/doc/law/ministry%20law/1-1%20standard.pdf>.
- วิรุณ ตั้งเจริญ. (๒๕๕๒). *วิสัยทัศน์ศิลปวัฒนธรรม*. กรุงเทพฯ: สันติศิริการพิมพ์.
- วุฒิพงษ์ ไรจน์เขมศรี. เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, อัมพวัลย์ วิศวธีรานนท์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม เมื่อ ๒๓ เมษายน ๒๕๕๖.

สมาคมไทย-ญี่ปุ่น. (๒๕๕๐). สาเหตุสำคัญที่ทำให้ระบบประเมินคุณภาพไม่ประสบผลสำเร็จ. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (๒๕๕๓). คู่มือการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ระดับอุดมศึกษา พ.ศ.๒๕๕๓ (ฉบับเดือนพฤศจิกายน ๒๕๕๓). กรุงเทพฯ: สำนักงานฯ.

_____. (๒๕๕๕). ประเด็นปฏิรูปอุดมศึกษา รอบสอง เล่ม ๓. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (๒๕๕๒). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๔๕. กรุงเทพฯ: สำนักงานฯ.

สุรพล ศรีบุญทรง. (๒๕๕๕). มหาวิทยาลัยกับการเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน. ใน ไพฑูรย์ สีนลารัตน์. *วิกฤตอุดมศึกษาไทย: ที่มาและที่ไป*. หน้า ๑๒๑-๑๔๕. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

โอเคเนชั่น. (๓๐ สิงหาคม ๒๕๕๔). ดร.สุกรี ลาออกเช่นระบบการศึกษาไทย สกอ. ไม่รับรองหลักสูตร. สืบค้นวันที่ ๒๗ มิถุนายน ๒๕๕๖ จาก <http://www.oknation.net/blog/SpReport/2011/08/30/entry-4>.

ภาษาอังกฤษ

Basham, Lloyd M. (2010). *Presidents as transformational or transactional leaders in higher education*. Dissertation. Ed.D. Texas: Texas A&M University.

Cochran, William G. (1977). *Sampling techniques*. New York: John Wiley & Sons.

Cronbach, Lee Joseph. (1984). *Essential of psychology and education*. New York: McGraw-Hill.

Field, Andy P. (2005). *Discovering statistics using SPSS*. 2nd ed. London: Thousand Oaks, Calif: Sage.

Hernon, Peter; & Altman, Ellen. (1998). *Assessing service quality: Satisfying the experiences of library customers*. Chicago: American Library Association.

Likert, R. A. (1932, May). Technique for the measurement of attitudes, *Arch psychological*, 25(140), 1-55.

Liao, T. J. (2009). Art action programs that establish community cultural image: Application of “action learning” to art curriculum programs in liberal education in universities. In *Journal of Research in Education Sciences*, 54(2), 163-198.

Michael, Steve O; Schwartz, Michael; & Cravcenco, Ludmila. (2000). Evaluating higher education leadership : indicators of trustees’effectiveness. In *The Journal of Educational Management*, 14(3), 107-119.

Sukboonyasatit, Kritsana; et al. (2011). *Key performance indicators of public universities based on quality assessment criteria in Thailand*. Littleton: Clute Institute for Academic Research.

ผู้เขียน

นางสาวอัมพวัลย์ วิศวะธีรานนท์ นักศึกษาระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการอุดมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

อาจารย์ ดร.จรรุวรรณ สกุลคู อาจารย์ประจำสาขาวิชาการอุดมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุชาดา สุธรรมรักษ์ อาจารย์ประจำสาขาวิชาการอุดมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร. จักรกฤษณ์ นรนิติผดุงการ อาจารย์พิเศษ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

หมายเหตุ: ได้รับทุนอุดหนุนวิจัยจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ